

Δικαίωμα πληροφόρησης του κοινού vs. ιδιωτικής ζωής

Με αφορμή την ΣΤΕ 1337/2013 περί αποκάλυψης του σκανδαλώδους βίου ανώτατου κληρικού.

Χριστίνα Αντ. Βρεττού

Δ.Ν., Δικηγόρος

Περίληψη: Η παρούσα μελέτη εξετάζει τα όρια της θεμιτής επέμβασης των ΜΜΕ στον ιδιωτικό βίο δημοσίων προσώπων. Με αφορμή την υπ' αριθμ. 1337/2013 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, που αφορούσε στην μετάδοση μαγνητοφωνημένης τηλεφωνικής συνδιάλεξης μεταξύ κληρικών με αντικείμενο τη σύναψη σεξουαλικών σχέσεων, αναλύεται η διάκριση της σχετικής νομολογίας του ΕΔΔΑ μεταξύ της δημοσίευσης πληροφορίας δημοσίου ενδιαφέροντος για δημόσιο πρόσωπο και της δημοσίευσης πρόσθετου οπτικοακουστικού υλικού που προσβάλλει τον πυρήνα της ιδιωτικής ζωής του ατόμου.

I. Εισαγωγή

Πρόσφατα το Συμβούλιο της Επικρατείας κλήθηκε για ακόμη μία φορά να χαράξει τα όρια της θεμιτής επέμβασης των ΜΜΕ στον ιδιωτικό βίο δημοσίων προσώπων. Τα πραγματικά περιστατικά είναι γνωστά και έχουν αποτελέσει αντικείμενο κρίσης τόσο από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης όσο και από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Κατά τη διάρκεια τηλεοπτικών εκπομπών μετεδόθη μαγνητοφωνημένη τηλεφωνική συνδιάλεξη με αντικείμενο την ερωτική ζωή του τότε Μητροπολίτη Αττικής και την επιθυμία του να συνάψει σεξουαλικές σχέσεις με νεαρό άνδρα. Με αφορμή την υπ' αριθμ. 1337/2013 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας τίθεται εκ νέου το ζήτημα διερεύνησης των κριτηρίων προσδιορισμού του πυρήνα ιδιωτικότητας των δημοσίων προσώπων.¹ Οι σκανδαλώδεις ερωτικές πράξεις ιεραρχών υπάγονται στον πυρήνα της ιδιωτικής τους ζωής ή συνιστούν τμήμα του ελεγχόμενου από τον τύπο δημόσιου βίου τους; Είναι δικαιολογημένο το ενδιαφέρον πληροφόρησης του κοινού για τις εν λόγω ιδιωτικές δραστηριότητες του Μητροπολίτη, ήτοι προσώπου που κατέχει δημόσιο

¹ Βλ. Αλιβιζάτο Ν., Η ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων, σε Παναγιωτοπούλου Ρ./Ρηγοπούλου Π./Ρήγου Μ./Νοτάρη Σ. (επιμ.), Η «κατασκευή» της πραγματικότητας και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, 1998, σελ. 129 επ., όπου αναφέρεται ειδικότερα στην διάκριση μεταξύ δημοσίων και μη δημοσίων προσώπων και στον καθορισμό της στενής σφαίρας του απορρήτου στην ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων.

αξίωμα; Υπάρχει όριο στη δυνατότητα διείσδυσης του τηλεοπτικού φακού στον απολύτως προστατευόμενο πυρήνα της ιδιωτικής ζωής;

Η Αρχή στην υπ' αριθμ. 25/2005 απόφασή της², βασιζόμενη στα κριτήρια της «άσκησης καθηκόντων» και της αντινομίας μεταξύ λόγου και πράξεων, ενώ καταρχήν δέχθηκε ότι «η ελευθερία του πληροφορείν δεν περιλαμβάνει την ελευθερία διάδοσης πληροφοριών που ανάγονται στην ιδιωτική και δη στην ερωτική ζωή του ατόμου», θεώρησε ότι στην προκειμένη περίπτωση η τηλεοπτική προβολή ερωτικών συνομιλιών ιεραρχών δεν παραβίασε την ιδιωτική τους ζωή και κρίθηκε επιτρεπτή ως εντασσόμενη στον ελεγχόμενο από τον τύπο δημόσιο βίο τους. Η Αρχή, διακρίνοντας μεταξύ ιδιωτικής και δημόσιας ζωής των ασκούντων δημόσιο λειτουργήματα, έκρινε ότι οι τελευταίοι δεν μπορούν να επικαλούνται την ιδιωτικότητα ενεργειών που σχετίζονται με την άσκηση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων, καθώς αυτά εντάσσονται στον δημόσιο βίο τους. Στο πλαίσιο αυτό αναφέρει ότι «...η δημόσια γνώμη δικαιούται να γνωρίζει αν ένας μητροπολίτης που προβάλλει εαυτόν ως στερούμενο προσωπικής ζωής και ως παράδειγμα αρετής, αγνότητας, αγαμίας, πενίας κ.λπ. και ζητεί από το ποίμνιό του να μιμηθεί το παράδειγμά του, διάγει πράγματι βίο άκρως αντίθετο και σκανδαλώδη. Με άλλες λέξεις, οι προπαρατεθείσες εκδηλώσεις ιεραρχών δεν υπάγονται στην προσωπική ζωή τους αλλά συνιστούν τμήμα του ελεγχόμενου από τον Τύπο δημόσιου βίου τους». Βάσει των ανωτέρω, χαρακτηρίστηκε ως απολύτως αναγκαία η αυτούσια τηλεοπτική προβολή των επίμαχων ερωτικών συνομιλιών, προκειμένου να πληροποιηθεί η κοινή γνώμη και, συνακόλουθα, δικαιολογημένη, ενόψει της ύπαρξης δημοσίου ενδιαφέροντος, η τηλεοπτική χρήση παρανόμως κτηθεισών πληροφοριών.³ Αντιθέτως, οι συνεχείς αναμεταδόσεις των ηχητικών αυτών ντοκουμέντων και στις επόμενες εκπομπές του ίδιου δημοσιογράφου κρίθηκε ότι δεν εξυπηρετούσαν το σκοπό ενημέρωσης του κοινού, αλλά έγιναν αποκλειστικά και μόνο προς αύξηση της ακροαματικότητας, προκαλώντας τον ευτελισμό και τη διαπόμπευση του συγκεκριμένου προσώπου.⁴ Η ως άνω απόφαση ανακλήθηκε με την υπ' αριθμ. 73/2011 απόφαση της Αρχής λόγω

² ΔιΜΕΕ 2005, 290

³ Για το ζήτημα του επιτρεπτού ή μη της δημοσίευσης πληροφοριών που έχουν αποκτηθεί με αθέμιτα ή παράνομα μέσα, αναλόγως της συμμετοχής ή μη του δημοσιογράφου στη συλλογή τους, βλ. Τσεβά Αθ., Προσωπικά Δεδομένα και Μέσα Ενημέρωσης, 2010, σελ. 159 επ., στον ίδιο, Αρχή της νομιμότητας της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και παράνομη δημοσιογραφική έρευνα, ΔιΜΕΕ 2013, ..., ...

⁴ Βλ. σχολιασμό της ως άνω στάσης της Αρχής σε Αλιβιζάτο Ν., Ιδιωτικότητα και δημοσιοποίηση, Επίκαιρες παρατηρήσεις για τα όρια των δημοσιογραφικών αποκαλύψεων, ΔιΜΕΕ 2005, 14, 22, Μιχαηλίδου Έ., Τα όρια της ιδιωτικότητας των δημοσίων προσώπων: Σκέψεις με αφορμή τις υπ' αριθμόν 24, 25 και 26/2005 αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ΔιΜΕΕ 2005, 295, 297.

κακής σύνθεσης και η υπόθεση εξετάσθηκε εκ νέου ενώπιον της Αρχής, οπότε και εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 122/2012 απόφασή της. Με την τελευταία απόφασή της η Αρχή, ακολουθώντας σχετική νομολογία του ΣτΕ, προέβη σε ερμηνεία της συνταγματικής διάταξης του άρθρου 15 παρ. 2 και έκρινε ότι ο έλεγχος του περιεχομένου των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων ανήκει καθ' ύλην στην αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΣΡ. Διαπιστώνοντας ότι το ΕΣΡ έχει ήδη εκδώσει απόφαση επιβολής προστίμου για τα αυτά πραγματικά περιστατικά για τις διαπιστωθείσες παραβάσεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας, όσον αφορά στην προσβολή της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής και τον τρόπο συλλογής και χρήσης των πληροφοριών, σύμφωνα με την αρχή *non bis in idem*, έκρινε περατωθείσα κάθε διαδικασία περαιτέρω ελέγχου του τηλεοπτικού σταθμού.

Το ΕΣΡ με τις υπ' αριθμ. 73/2005 και 74/2005 αποφάσεις του, με τις οποίες επιβλήθηκαν κυρώσεις σε διαφορετικούς τηλεοπτικούς σταθμούς για τα ίδια παραπάνω αναφερόμενα πραγματικά περιστατικά, σε αντίθεση με την υπ' αριθμ. 25/2005 ανακληθείσα απόφαση της Αρχής, έκρινε ότι «...αναμφιβόλως πρόκειται περί παρανόμου και δραματοποιημένης παρεμβάσεως στην ιδιωτική ζωή του νυν Μητροπολίτου Αττικής, η οποία, όπως η ιδιωτική ζωή κάθε προσώπου, ανεξαρτήτως της θέσεως αυτού, είναι απαραβίαστη...Η υπό του τηλεοπτικού σταθμού επίκληση του εκ του άρθρου 5^Α του Συντάγματος δικαιώματος των πολιτών προς πληροφόρηση είναι προσχηματική. Τούτο δε διότι η πληροφόρηση του κοινού μπορούσε να γίνει με έκθεση των γεγονότων, άνευ αναπαραστάσεως και δραματοποιήσεως αυτών».

Η σχολιαζόμενη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας επικύρωσε την υπ' αριθμ. 73/2005 απόφαση του ΕΣΡ, απορρίπτοντας τη σχετική αίτηση ακυρώσεως. Το σκεπτικό της απόφασης επικεντρώνεται σε δύο σημεία - θυμίζοντας την ΣτΕ Ολ 1213/2010⁵ - για την κρίση περί επιτρεπτού ή μη της επίμαχης προσβολής: αφενός στη μετάδοση της είδησης, αφετέρου στη μετάδοση οπτικών και ηχητικών ντοκουμέντων. Στο πλαίσιο αυτό, το Συμβούλιο της Επικρατείας, φανερά επηρεασμένο από τη νομολογία του ΕΔΔΑ, έκρινε δικαιολογημένη μεν την μετάδοση της είδησης περί των ερωτικών προτιμήσεων του Μητροπολίτη, ενόψει της συνδρομής τόσο του κριτηρίου του δημοσίου προσώπου όσο αυτό του θέματος δημοσίου ενδιαφέροντος, ωστόσο θεώρησε ότι η μετάδοση αυτούσιας της αισχρής

⁵ ΣτΕ Ολ 1213/2010, ΔιΜΕΕ 2010, 116, με την οποία κρίθηκε το επιτρεπτό της μετάδοσης από την τηλεόραση εικόνας δημοσίου προσώπου που ελήφθη με τη μέθοδο της «κρυφής κάμερας». Βλ. κριτική της εν λόγω απόφασης σε *Αλιβιζάτο Ν.*, Όταν το ΣτΕ εξορκίζει την «κρυφή κάμερα». Με αφορμή την ΣτΕ Ολ 1213/2010, ΔιΜΕΕ 2010, 166 επ.

συνομιλίας μεταξύ των δύο κληρικών συνιστούσε παραβίαση του πυρήνα της ιδιωτικής τους ζωής. Από την επισκόπηση της πρόσφατης νομολογίας του ΕΔΔΑ σε υποθέσεις προσβολής της ιδιωτικότητας διά του τύπου παρατηρείται η ως άνω διάκριση που το Δικαστήριο ακολουθεί μεταξύ της δημοσίευσης της πληροφορίας που συμβάλλει στο δημόσιο διάλογο και της δημοσίευσης πρόσθετου οπτικοακουστικού υλικού, που ενδεχομένως θίγει τον απαραβίαστο πυρήνα της ιδιωτικής ζωής του ατόμου.

II. Δημοσίευση πληροφορίας δημοσίου ενδιαφέροντος

Το ΕΔΔΑ, στις υποθέσεις που τίθεται ζήτημα στάθμισης της προστασίας του ιδιωτικού βίου με την ελευθερία της έκφρασης, εξετάζει τη συμβολή των επίμαχων φωτογραφιών ή άρθρων που δημοσιεύονται στον τύπο σε μια συζήτηση γενικού ενδιαφέροντος. Το ως άνω κριτήριο χρησιμοποιείται από το ΕΔΔΑ ως κριτήριο στάθμισης και στις υποθέσεις δυσφήμισης, σωρευτικώς ή και ανεξάρτητα από το κριτήριο της ιδιότητας του θιγομένου ως δημοσίου προσώπου για την κρίση περί της αναλογικότητας του περιορισμού της ελευθερίας της έκφρασης.⁶ Αυστηρότερα ωστόσο κρίνει το ΕΔΔΑ τις προσβολές της ιδιωτικότητας του προσώπου⁷, αξιώνοντας ρητώς για την κρίση περί μη παραβίασης του άρθρου 8 ή αντίστοιχα περί παραβίασης του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ τη συνδρομή τόσο του κριτηρίου του δημοσίου προσώπου όσο αυτό του θέματος δημοσίου ενδιαφέροντος. Μάλιστα, το ΕΔΔΑ με πρόσφατη νομολογία του όρισε μία δέσμη κριτηρίων για την οριοθέτηση της σχέσης μεταξύ της ελευθερίας της πληροφόρησης και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής *stricto sensu*, ανάλογη αυτής που χρησιμοποιεί ήδη για τον καθορισμό των ορίων της επιτρεπτής κριτικής.⁸

⁶ Βλ. αναλυτικά για τα κριτήρια στάθμισης που χρησιμοποιεί το ΕΔΔΑ στις υποθέσεις δυσφήμισης προκειμένου να εξασφαλισθεί η απρόσκοπτη άσκηση της ελευθερίας του λόγου και του τύπου σε *Βρεττού Χ.*, Η αιχμηρή κριτική ως συνταγματικό δικαίωμα, υπό έκδοση, 2014, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

⁷ Βλ. *Καράκωστα Ι.*, Το Δίκαιο των ΜΜΕ, 2012, σελ. 271, στον ίδιο, Συναλλακτικές υποχρεώσεις των ηλεκτρονικών ΜΜΕ και μέσα προληπτικής προστασίας του θιγομένου, *ΔιΜΕΕ* 2008, 152, 154, όπου και αναφέρονται οι περιπτώσεις προσβολής της ιδιωτικότητας του ατόμου, τόσο κατά το στάδιο της δημοσιογραφικής έρευνας στο πλαίσιο της λεγόμενης «διδεισδυτικής δημοσιογραφίας», όσο και στο στάδιο της δημοσίευσης.

⁸ Σύμφωνα με πρόσφατη νομολογία του ΕΔΔΑ, τα κριτήρια που πρέπει να εξετάζονται είναι α) η συμβολή της πληροφορίας σε συζήτηση δημοσίου ενδιαφέροντος, β) η φήμη του προσώπου και το αντικείμενο του ρεπορτάζ, γ) η προηγούμενη συμπεριφορά του θιγομένου, δ) το περιεχόμενο, η μορφή και οι επιπτώσεις της δημοσίευσης και ε) οι συνθήκες λήψης των φωτογραφιών. Βλ. σχετικά ΕΔΔΑ, *Von Hannover v. Germany* (No. 2), 7.2.2012, (2012) 55 E.H.R.R. 15, παρ. 108-113, *Axel Springer AG v. Germany*, 7.2.2012, (2012) 55 E.H.R.R. 6, παρ. 89-95 - με την οποία προστέθηκε και ως έκτο κριτήριο η σοβαρότητα της επιβληθείσας ποινής - και αναφορά στην ως άνω συστηματοποίηση σε ΕΔΔΑ, *Von Hannover v. Germany* (No. 3), 19.9.2013, www.echr.coe.int, παρ. 46. Αντίστοιχα, στις υποθέσεις δυσφήμισης το

Ειδικότερα, όπως δέχθηκε το Δικαστήριο στην απόφαση – σταθμό στην υπόθεση von Hannover κατά Γερμανίας⁹, η ιδιότητα του προσώπου της απόλυτης επικαιρότητας δεν αρκεί για να δικαιολογήσει, καταρχήν τουλάχιστον, επεμβάσεις στον ιδιωτικό βίο, αντιθέτως, ακόμη και για δημόσια πρόσωπα υπό στενή έννοια, όπως είναι οι πολιτικοί, το δικαίωμα ενημέρωσης του κοινού μπορεί να εκτείνεται σε εκφάνσεις του ιδιωτικού τους βίου μόνο «σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις» και μόνο σχετικά με περιστάσεις που εμπίπτουν στη σφαίρα μιας συζήτησης «πολιτικού ή δημόσιου χαρακτήρα». Συνεπώς, στην περίπτωση που η προσβαλλόμενη έκφανση του ιδιωτικού βίου συνδέεται άμεσα με τα καθήκοντα του δημοσίου προσώπου, κατ' εφαρμογή της αρχής της διαφάνειας του δημοσίου βίου, θεωρείται θεμιτή η επέμβαση των ΜΜΕ χάριν εξυπηρετήσεως του δικαιώματος ενημέρωσης του κοινού και αντίστοιχα θεμιτός ο περιορισμός του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου του θιγομένου.¹⁰ Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται και πληροφορίες που δεν συνδέονται

Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του τη θέση του προσφεύγοντος, τη θέση του προσώπου εναντίον του οποίου στρέφεται η κριτική, το θέμα της δημοσίευσης, το χαρακτηρισμό των επίμαχων δηλώσεων από τα εθνικά δικαστήρια, τη διατύπωση που χρησιμοποιήθηκε από τον προσφεύγοντα και την επιβληθείσα σε αυτόν ποινή. Βλ. ενδεικτικά σε ΕΔΔΑ, *Krasulya v. Russia*, 22.2.2007, (2007) 45 E.H.R.R. 40, παρ. 35, *Gorelishvili v. Georgia*, 5.6.2007, (2009) 48 E.H.R.R. 36, παρ. 33, *Fedchenko v. Russia* (no. 2), 11.2.2010, www.echr.coe.int, παρ. 33, *Chemodurov v. Russia*, 31.7.2007, (2008) 47 E.H.R.R. 9, παρ. 18, *Lombardo v. Malta*, 24.4.2007, (2009) 48 E.H.R.R. 23, παρ. 52, *Standard Verlags GmbH and Krawagna-Pfeifer v. Austria*, 2.11.2006, (2009) 48 E.H.R.R. 10, παρ. 48. Για μια συνολική παρουσίαση της αντιμετώπισης εκ μέρους του ΕΔΔΑ της σύγκρουσης των δικαιωμάτων σε υποθέσεις δυσφήμισης βλ. *Αλιβιζάτο Ν. - Μάλλιο Β.*, Ο πολιτικός λόγος στο Στρασβούργο, ΔιΜΕΕ 2008, 438 επ., *Βογιατζή Π.*, Η ελευθερία του τύπου και η προστασία της τιμής και της υπόληψης: η ελληνική έννομη τάξη αντιμέτωπη με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ΝοΒ 2009, 293, 294-302, *Ανθόπουλο Χ.*, Ελευθερία της πολιτικής συζήτησης και προστασία της τιμής των πολιτικών προσώπων. Οι αποφάσεις 467/10.10.2006 και 51/30.1.2007 του ΕΣΡ υπό το φως της νομολογίας του ΕΔΔΑ, ΕφημΔΔ 2009, 234, 235-238, *Barendt E.*, *Freedom of Speech*, 2nd ed., 2005, σελ. 222-225.

⁹ ΕΔΔΑ, *Von Hannover v. Germany*, 24.6.2004, ΔιΜΕΕ 2005, 438. Βλ. σχολιασμό της ως άνω απόφασης σε *Αλιβιζάτο Ν.*, Ιδιωτικότητα και δημοσιοποίηση, Επίκαιρες παρατηρήσεις για τα όρια των δημοσιογραφικών αποκαλύψεων, ΔιΜΕΕ 2005, 14 επ., *Τσεβά Αθ.*, Η προστασία του ιδιωτικού βίου των δημοσίων προσώπων έναντι των μέσων ενημέρωσης κατά την ΕΣΔΑ – Σχόλιο στην απόφαση του ΕΔΔΑ της 24^η.6.2004 (*Von Hannover κατά Γερμανίας*), ΔιΜΕΕ 2005, 347 επ., *Μαρκεζίνη Β.*, Η προστασία του ιδιωτικού βίου των δημοσίων προσώπων - Οι υποθέσεις Καρολίνας του Μονακό, Κάθριν Ζέτα Τζόουνς, και Ναόμι Κάμπελ από σκοπιάς συγκριτικού δικαίου, ΔτΑ 2005, 11 επ.

¹⁰ Βλ. ΕΔΔΑ, *Kuliś v. Poland*, 18.3.2008, www.echr.coe.int, ΔιΜΕΕ 2008, 2, *Tønssbergs Blad as and Haukom v. Norway*, 1.3.2007, (2008) 46 E.H.R.R. 40, *Timpul Info-Magasin v. Moldova*, 27.11.2007, (2011) 52 E.H.R.R. 19, *Karhuvaara v. Finland*, 16.11.2004, (2005) 41 E.H.R.R. 51. Εξ αντιδιαστολής βλ. ΕΔΔΑ, *Tammer v. Estonia*, 6.2.2001, (2003) 37 E.H.R.R. 43, *Leempoel & S.A. Ed. Ciné Revue v. Belgium*, 9.11.2006, www.echr.coe.int, *Standard Verlags GmbH v. Austria* (No. 2), 4.6.2009, www.echr.coe.int, με αντίθετη άποψη μειοψηφίας, *Hachette Filipacchi Associates v. France*, 14.6.2007, (2009) 49 E.H.R.R. 23. Βλ. σχολιασμό της τελευταίας σε *Berland-Basnier S.*, *Hachette Filipacchi Associates (ici Paris) v. France – tacit consent to use of celebrity's image*, 21 Ent.L.Rev. 120 (2010). Βλ. και ΕΔΔΑ, *Radio Twist A.S. v. Slovakia*, 19.12.2006, ΔιΜΕΕ 2007, 139, όπου το Δικαστήριο δέχθηκε ότι δεν ετίθετο καν ζήτημα προστασίας του ιδιωτικού βίου υψηλόβαθμων στελεχών της κυβέρνησης της

καταρχήν με την άσκηση των δημοσίων καθηκόντων του θιγομένου, ωστόσο κατ' εξαίρεση κρίνεται *in concreto* ότι σχετίζονται με το δημόσιο ρόλο του.¹¹ Έτσι, επιτρεπτή κρίνεται η αποκάλυψη ερωτικού δεσμού πολιτικού προσώπου, εφόσον επηρεάζει την ικανότητά του να ανταποκριθεί στο δημόσιο ρόλο του. Στο ως άνω πλαίσιο κρίνεται θεμιτή και η δημοσίευση φωτογραφιών των δημοσίων προσώπων, που απεικονίζουν στιγμές του ιδιωτικού τους βίου, στο μέτρο που αυτές συμβάλλουν στην ενημέρωση του κοινού για ένα ζήτημα γενικού ενδιαφέροντος.¹²

Αντιθέτως, στην περίπτωση που η επίμαχη ιδιωτική δραστηριότητα του δημοσίου προσώπου δεν συνδέεται άμεσα με τα καθήκοντά του ή γενικότερα με το δημόσιο ρόλο εξαιτίας του οποίου το πρόσωπο αυτό κατέστη ευρέως γνωστό, θεωρείται καταρχήν αθέμιτη η επέμβαση των ΜΜΕ και η δημοσιοποίηση της σχετικής πληροφορίας. Σε αντίθεση με την λειτουργία που επιτελεί ο τύπος ως δημόσιος φύλακας του δημοκρατικού πολιτεύματος στην περίπτωση άσκησης κριτικής των δημοσίων προσώπων για θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος, η αναφορά σε γεγονότα του ιδιωτικού τους βίου που δεν παρουσιάζουν πολιτικό ενδιαφέρον δεν κρίνεται επιτρεπτή.¹³ Το ΕΔΔΑ έκρινε αντίστοιχα στην υπόθεση *von Hannover* ότι η

Σλοβακίας ενόψει της αναμετάδοσης υποκλαπείσας συνομιλίας τους με θέμα την ιδιωτικοποίηση δημόσιας επιχείρησης, καθώς και ότι αδιαμφισβήτητα επρόκειτο για ζήτημα δημοσίου ενδιαφέροντος. Βλ. σχετικά *Ακριβοπούλου Χ.*, Η ιδιωτικότητα των πολιτικών προσώπων μεταξύ των ορίων δημοσίου - ιδιωτικού, Με αφορμή την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, *Radio Twist A.S. κατά Σλοβακίας*, ΔΤΑ 2009, 1283 επ.

¹¹ Για το κριτήριο της συνάφειας της συγκεκριμένης πληροφορίας με την άσκηση των δημοσίων καθηκόντων βλ. αναλυτικά σε *Βλαχόπουλο Σ.*, Διαφάνεια της κρατικής δράσης & Προστασία προσωπικών δεδομένων, 2007, σελ. 198 επ. Συναφής είναι και η θέση της Αρχής, σύμφωνα με την οποία η δημοσιοποίηση προσωπικών δεδομένων συγγενούς δημοσίου προσώπου μπορεί να είναι νόμιμη εφόσον με τον τρόπο αυτό ελέγχεται το δημόσιο πρόσωπο για δραστηριότητες που αφορούν την άσκηση του δημοσίου λειτουργήματός του. Βλ. σχετικά ΑΠΔΠΧ 43/2007, ΔιΜΕΕ 2007, 438 και εξ αντιδιαστολής ΑΠΔΠΧ 63/2010, ΕφαρμογέςΔΔ 2011, 103 με σχόλιο *Βρεττού Χ.*, Επεξεργασία από ΜΜΕ προσωπικών δεδομένων συγγενών δημοσίων προσώπων – Σκέψεις με αφορμή την υπ' αριθμ. 63/2010 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ΕφαρμογέςΔΔ 2011, 105 επ.

¹² Βλ. ΕΔΔΑ, *Von Hannover v. Germany* (No. 2), 7.2.2012, (2012) 55 E.H.R.R. 15, ΔιΜΕΕ 2013, ... με σχόλιο *Γαρουφαλιά Ο.*, Σύγκρουση ιδιωτικότητας και ελευθερίας του τύπου. Στάθμιση των δύο συγκρουόμενων δικαιωμάτων και συμβολή της πληροφορίας σε ένα «ζήτημα γενικού ενδιαφέροντος», ΔιΜΕΕ 2013, Προς την ίδια κατεύθυνση βλ. *Axel Springer AG v. Germany*, 7.2.2012, (2012) 55 E.H.R.R. 6, *Von Hannover v. Germany* (No. 3), 19.9.2013, www.echr.coe.int. Για την εικόνα ως οργανικό συστατικό στοιχείο της πληροφόρησης βλ. και *Συνοδινού Τ.-Ε.*, Η εικόνα στο δίκαιο, 2007, σελ. 235-237.

¹³ Σχετικά με την ως άνω διάκριση μεταξύ των θεμάτων που ενδιαφέρουν το κοινό και των θεμάτων δικαιολογημένου δημοσίου ενδιαφέροντος σε *Cartwright - Hignett C.*, *Standard Verlags GmbH v. Austria* (21277/05): A politician's right to privacy: let sleeping wives lie, 20 Ent.L.Rev. 300, 301 (2009), *Φωτόπουλο Γ.-Μπίτσιου Α.*, Είναι ο τύπος «κίνδυνος» και η ιδιωτική ζωή «εμπόδιο»; (Ο «οίκος» και η «αγορά» στη νομολογία του ΕΔΔΑ), ΝοΒ 2005, 836, 847-848. Βλ. χαρακτηριστικά *Mosley v. The United Kingdom*, 10.5.2011, (2011) 53 E.H.R.R. 30, ΤοΣ 2011, 173, παρ. 114, όπου αναφέρεται ότι «στην αξιολόγηση του περιεχομένου μιας συγκεκριμένης δημοσίευσης, όπου υφίσταται ένα δημόσιο συμφέρον το

δημοσίευση φωτογραφιών και άρθρων, των οποίων ο μόνος σκοπός είναι να ικανοποιήσουν την περιέργεια ενός συγκεκριμένου αναγνωστικού κοινού σχετικά με τις λεπτομέρειες της ιδιωτικής ζωής του εικονιζόμενου, ο οποίος δεν ασκεί δημόσια καθήκοντα, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνεισφέρει σε οποιοδήποτε διάλογο γενικού κοινωνικού ενδιαφέροντος, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι το πρόσωπο είναι δημόσια γνωστό.¹⁴ Προβληματισμό ωστόσο προκαλεί το ΕΔΔΑ με τις πρόσφατες αποφάσεις του στις υποθέσεις von Hannover κατά Γερμανίας Νο. 2 και 3, καθώς δεν προέβη στην ως άνω διάκριση μεταξύ της δημοσίευσης πληροφοριών που σχετίζονται με τα δημόσια καθήκοντα δημοσίων προσώπων εν στενή εννοία και δημοσίευσης πληροφοριών που δεν παρουσιάζουν πολιτικό ενδιαφέρον, αλλά απεφάνθη ότι η πριγκίπισσα Καρολίνα - ανεξάρτητα από το εάν και σε ποια έκταση είχε αναλάβει και ασκούσε επίσημα καθήκοντα - και ο σύζυγός της έπρεπε να θεωρηθούν ως δημόσια πρόσωπα που δεν μπορούν να απολαμβάνουν την προστασία της ιδιωτικής τους ζωής στο ίδιο βαθμό με τους άγνωστους στο ευρύ κοινό ιδιώτες. Βάσει του ως άνω σκεπτικού, έκρινε ότι η φωτογραφία της διάσημης οικογένειας κατά τη διάρκεια των διακοπών της σε χειμερινό θέρετρο συνέβαλε στις πληροφορίες δημοσίου ενδιαφέροντος που παρείχε το επίδικο δημοσίευμα.¹⁵ Η ως άνω κρίση του ΕΔΔΑ - ιδίως όσον αφορά στην εφαρμογή αυτοτελώς του κριτηρίου του δημοσίου προσώπου - θυμίζει την θέση της πάγιας νομολογίας του στις υποθέσεις δυσφήμισης, όπου το Δικαστήριο, εφαρμόζοντας το κριτήριο του δημοσίου προσώπου, έχει τονίσει επανειλημμένως ότι τα όρια της επιτρεπτής κριτικής κατά των πολιτικών προσώπων, όταν δρουν υπό την δημόσια ιδιότητά τους, είναι ευρύτερα από τα όρια κριτικής κατά των απλών ιδιωτών.¹⁶

Το ως άνω κριτήριο της συνεισφοράς σε διάλογο δημοσίου ενδιαφέροντος έχει υιοθετήσει και η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα για την επίλυση της σύγκρουσης του δικαιώματος του ατόμου στην προστασία των προσωπικών του δεδομένων και του δικαιώματος πληροφόρησης του κοινού,

οποίο δικαιολογεί την παρέμβαση στο δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής ζωής, το επίκεντρο πρέπει να τίθεται στο κατά πόσον η δημοσίευση γίνεται για το συμφέρον του κοινού και όχι στο κατά πόσον το κοινό μπορεί να ενδιαφέρεται για την ανάγνωσή της».

¹⁴ ΕΔΔΑ, Von Hannover v. Germany, 24.6.2004, ΔιΜΕΕ 2005, 438, παρ. 64-65. Βλ. σχετικά Τσεβά Αθ., ό.π., 354, Barendt E., Balancing freedom of expression and privacy: The jurisprudence of the Strasbourg Court, 1 Journal of Media Law 49, 69 (2009).

¹⁵ Βλ. σχετικά Reid E., Rebalancing privacy and freedom of expression, 16 Edin. L. Rev. 253, 257 (2012), Γαρουφαλιά Όλ., ό.π., ...

¹⁶ Βλ. αναλυτικά σε Βρεττού Χ., Η αιχμηρή κριτική ως συνταγματικό δικαίωμα, υπό έκδοση, 2014, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

παραπέμποντας ρητώς στα πορίσματα της νομολογίας του ΕΔΔΑ.¹⁷ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υπ' αριθμ. 39/2007 απόφαση της Αρχής¹⁸, με την οποία κρίθηκε η νομιμότητα της επεξεργασίας απλών προσωπικών δεδομένων με τη λήψη και δημοσίευση φωτογραφιών της δεύτερης εκ των προσφευγόντων, γνωστής τραγουδίστριας, καθώς και της ανήλικης κόρης του ζεύγους των προσφευγόντων σε δύο περιοδικά, ιδιοκτησίας της καταγγελλόμενης εκδοτικής εταιρίας, χωρίς την προηγούμενη ενημέρωση και συναίνεσή τους. Η Αρχή θεώρησε την εν λόγω επεξεργασία παράνομη, κρίνοντας ότι το ενδιαφέρον του κοινού για πληροφόρηση δεν είναι δικαιολογημένο όταν μόνος σκοπός των δημοσιευμάτων είναι να ικανοποιήσουν την περιέργεια ενός ειδικού αναγνωστικού κοινού σχετικά με τις λεπτομέρειες της ιδιωτικής ζωής, ανεξάρτητα από το εάν ο εικονιζόμενος είναι δημοσίως γνωστός. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται «...οι επεμβάσεις του Τύπου στην ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων επιτρέπονται μόνο ως εξαίρεση της παρεχόμενης σε αυτά προστασίας, ιδίως εφόσον συντρέχουν λόγοι συνεισφοράς του Τύπου σε κάποιον διάλογο δημοσίου συμφέροντος».¹⁹

Εξαίρεση στο γενικό αυτό κανόνα, σύμφωνα με τον οποίο η κρίση περί θεμιτής επέμβασης των ΜΜΕ εξαρτάται από τη σχέση της επίμαχης δραστηριότητας με τα δημόσια καθήκοντα του θιγομένου αναγνωρίζει το ΕΔΔΑ στην περίπτωση που η προσβαλλόμενη έκφανση της ιδιωτικής ζωής του δημοσίου προσώπου αποκαλύπτει την αντινομία ανάμεσα στο δημόσιο λόγο του και στην ιδιωτική του συμπεριφορά, ήτοι την αντίθεση ανάμεσα στην εικόνα που το ίδιο αυτό πρόσωπο θέλει να προβάλλει στην κοινή γνώμη για τον εαυτό του και την πραγματική κατάσταση.²⁰ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χωρίς προηγούμενη συναίνεση δημοσίευση φωτογραφίας πολιτικού που παρευρίσκεται σε χώρο διασκέδασης ομοφυλοφίλων. Ενόψει της φύσης της επίμαχης δραστηριότητας ως ιδιωτικής - όπως αυτή καθορίζεται δυνάμει της εξουσίας αυτοδιάθεσης του ατόμου -, που δεν σχετίζεται με τα δημόσια καθήκοντά του, η ως άνω επέμβαση των ΜΜΕ αποτελεί καταρχήν παράνομη προσβολή του ιδιωτικού του βίου, παρά το γεγονός ότι η

¹⁷ Βλ. ΑΠΔΠΧ 140/2012, www.dpa.gr, 63/2010, Εφαρμογές ΔΔ 2011, 103, 18/2008, www.dpa.gr, 17/2008, ΔιΜΕΕ 2008, 124, 39/2007, ΔιΜΕΕ 2007, 584

¹⁸ ΔιΜΕΕ 2007, 584

¹⁹ Βλ. σχολιασμό σε *Καράκωστα Ι.- Βρεττού Χ.*, Ελευθερία του τύπου (ΜΜΕ) και προστασία προσωπικών δεδομένων, ΝοΒ 2011, 3, 7, *Βρεττού Χ.*, Σημείωση υπό την ΑΠΔΠΧ 39/2007, Προσωπικά δεδομένα και ΜΜΕ: πεδίο σύγκρουσης προστατευόμενων έννομων αγαθών, ΔιΜΕΕ 2007, 588 επ.

²⁰ Βλ. μελέτη *Αλιβιζάτου Ν.*, Ιδιωτικότητα και δημοσιοποίηση, Επίκαιρες παρατηρήσεις για τα όρια των δημοσιογραφικών αποκαλύψεων, ΔιΜΕΕ 2005, 14, 22, με την οποία αρχικώς προτάθηκε το κριτήριο αντινομίας μεταξύ δημοσίου λόγου και ιδιωτικής συμπεριφοράς ως ασφαλές κριτήριο για τον καθορισμό των ορίων της θεμιτής επέμβασης των ΜΜΕ στην ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων.

φωτογραφία λήφθηκε σε χώρο δημόσιο. Ωστόσο, η στάθμιση των αντικρουόμενων δικαιωμάτων, του δικαιώματος πληροφόρησης του κοινού και του δικαιώματος στην προστασία του ιδιωτικού βίου βαρύνει υπέρ του πρώτου στην περίπτωση που το πολιτικό πρόσωπο έχει ταχθεί δημόσια κατά των εν λόγω ερωτικών επιλογών.

Το ΕΔΔΑ χρησιμοποιεί το κριτήριο της αντινομίας ως εξειδίκευση του κριτηρίου του θέματος δημοσίου ενδιαφέροντος. Χαρακτηριστική για την εφαρμογή του ως άνω κριτηρίου είναι η απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση Editions Plon κατά Γαλλίας.²¹ Στη συγκεκριμένη απόφαση, κρίθηκε η νομιμότητα, βάσει του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ, της απαγόρευσης της διανομής εκ μέρους του γαλλικού εκδοτικού οίκου Plon του βιβλίου με τον τίτλο «Le Grand Secret», το οποίο είχε συγγράψει ο επί σειρά ετών προσωπικός ιατρός του Προέδρου François Mitterand. Το βιβλίο πραγματευόταν τη σχέση των δύο ανδρών και περιέγραφε - μεταξύ άλλων - τις προσπάθειες του ιατρικού επιτελείου του Προέδρου να κρατήσει κρυφή από την κοινή γνώμη την κατάσταση της κλονισμένης του υγείας. Την απαγόρευση της κυκλοφορίας του επίμαχου βιβλίου τα γαλλικά δικαστήρια την είχαν στηρίξει στην παραβίαση του ιατρικού απορρήτου. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι, στο βαθμό που το επίμαχο βιβλίο εκδόθηκε στο πλαίσιο μιας συζήτησης γενικού ενδιαφέροντος στη Γαλλία σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών να είναι ενήμεροι για τις τυχόν σοβαρές ασθένειες από τις οποίες πάσχει ο αρχηγός του κράτους και την ικανότητα ενός προσώπου, που γνωρίζει ότι πάσχει από βαριά ασθένεια, να κατέχει το εν λόγω ανώτατο αξίωμα, η προστασία του ιατρικού απορρήτου κάμπτεται. Περαιτέρω, το Δικαστήριο επεσήμανε ότι η επιβολή πλήρους μυστικότητας από τον εκλιπόντα πρόεδρο γύρω από την κατάσταση της υγείας του για χρονικό διάστημα άνω των δέκα ετών έθετε το δημοσίου ενδιαφέροντος ζήτημα της διαφάνειας της πολιτικής ζωής. Βάσει της ανωτέρω σκέψης, το Δικαστήριο του Στρασβούργου καταδίκασε τη Γαλλία για την οριστική απαγόρευση της κυκλοφορίας του επίμαχου βιβλίου, ενώ έκρινε επιτρεπτό τον περιορισμό της ελευθερίας του τύπου με την προσωρινή απαγόρευση βάσει των αποφάσεων των ασφαλιστικών μέτρων.²²

III. Δημοσίευση πρόσθετου οπτικοακουστικού υλικού – Απαρτία του πυρήνα της ιδιωτικής ζωής

Στην περίπτωση που το κύριο δημοσίευμα πλαισιώνεται με οπτικοακουστικό υλικό, το ΕΔΔΑ εξαρτά την κρίση του περί παραβίασης του άρθρου 8 ή 10 της ΕΣΔΑ από τη συνδρομή του κριτηρίου συνεισφοράς σε συζήτηση δημοσίου ενδιαφέροντος

²¹ ΕΔΔΑ, Editions Plon v. France, 18.5.2004, (2006) 42 E.H.R.R. 36

²² Βλ. σχολιασμό της εν λόγω απόφασης σε *Αλιβιζάτο Ν.*, ό.π., 16

αυτοτελώς τόσο όσον αφορά στη δημοσίευση της κύριας πληροφορίας, όσο και στη δημοσίευση της επίμαχης φωτογραφίας ή εν γένει του επιπρόσθετου υλικού. Ειδικότερα, το ΕΔΔΑ, λαμβάνοντας υπόψη την πληροφοριακή αξία, αλλά και την επίδραση που ασκούν τα οπτικοακουστικά μέσα σε σχέση με τον γραπτό τύπο, απαιτεί την απόδειξη της επιπρόσθετης συμβολής του οπτικοακουστικού υλικού σε μια συζήτηση γενικού ενδιαφέροντος, ιδίως όταν τίθεται ζήτημα προσβολής του πυρήνα της ιδιωτικής ζωής του θιγομένου.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση *Mosley* κατά Ηνωμένου Βασιλείου²³, η οποία αφορούσε τη δημοσίευση άρθρου σε κυριακάτικη εφημερίδα, συνοδευόμενου από φωτογραφίες, οι οποίες είχαν ληφθεί από βίντεο, το οποίο εξασφαλίσθηκε με χρήση κρυφής κάμερας, στο οποίο ο *Mosley*, Πρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Αυτοκινήτων, πρωταγωνιστούσε σε σεξουαλικό όργιο. Το άρθρο και τμήμα του επίμαχου βίντεο προβάλλονταν ταυτόχρονα στην ιστοσελίδα της εφημερίδας. Κατά την εφημερίδα, συνέτρεχε δημόσιο ενδιαφέρον για την προβολή της είδησης και του βίντεο και, συνακόλουθα, για την παραβίαση της ιδιωτικότητας του προσφεύγοντος, καθώς το επίμαχο βίντεο αποκάλυπτε την ακαταλληλότητά του για το δημόσιο ρόλο που έχει αναλάβει. Ειδικότερα, σύμφωνα με την εφημερίδα, στο επίμαχο βίντεο αποτυπώνονταν οι φιλοναζιστικές πεποιθήσεις του *Mosley*, ενόψει των ναζιστικών εξουσιαστικών ρόλων που υποδύονταν οι συμμετέχοντες στο όργιο, δεδομένου και του παρελθόντος του πατέρα του, ο οποίος υπήρξε ηγέτης της Βρετανικής Φασιστικής Ένωσης. Το ΕΔΔΑ, αφού τόνισε την ύπαρξη παραβίασης του πυρήνα της ιδιωτικής ζωής του προσφεύγοντος, προβαίνοντας τη στάθμιση των αντικρουόμενων δικαιωμάτων των άρθρων 8 και 10 της ΕΣΔΑ, έκρινε ότι δεν απεδείχθη η επιπρόσθετη συμβολή του οπτικοακουστικού υλικού, ήτοι των φωτογραφιών και σκηνών που λήφθηκαν με τη χρήση κρυφής κάμερας, «το οποίο φαίνεται να περιλήφθηκε στο εξώφυλλο της εφημερίδας απλώς για να διεγείρει το κοινό και να διογκώσει τον εξευτελισμό του προσφεύγοντος». Στο ως άνω πλαίσιο τόνισε ότι η προστασία που παρέχεται βάσει του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ, ακόμα και όταν ο τύπος επιτελεί ψυχαγωγική λειτουργία, υποχωρεί όταν οι επίμαχες πληροφορίες θίγουν την προστατευόμενη από το άρθρο 8 ιδιωτική ζωή του θιγομένου και δεν υφίσταται κανένα δημόσιο συμφέρον στη διάδοσή τους.

²³ ΕΔΔΑ, *Mosley v. The United Kingdom*, 10.5.2011, (2011) 53 E.H.R.R. 30, ΤοΣ 2011, 173. Βλ. σχολιασμό σε *Ακριβοπούλου Χ.*, Ελευθερία του τύπου κατά ιδιωτικότητας: Οι υποθέσεις *Mosley* και *Campbell* ενώπιον του ΕΔΔΑ, ΤοΣ 2011, 89 επ. Για την νομική δεσμευτικότητα της υποχρέωσης προ-γνωστοποίησης εκ μέρους του τύπου, που αποτέλεσε και το αντικείμενο της προσφυγής του *Mosley* ενώπιον του ΕΔΔΑ, βλ. και *Palmer S.*, *Max mosley and the right to respect for private life*, ΕφαρμογέςΔΔ 2012-2013, 27.

Την ως άνω πρόσθετη συμβολή του οπτικοακουστικού υλικού σε συζήτηση δημοσίου ενδιαφέροντος αναζήτησε το Δικαστήριο και στην απόφασή του στην υπόθεση MGN Ltd κατά Ηνωμένου Βασιλείου.²⁴ Το διάσημο μοντέλο, Naomi Campbell, σε συνεντεύξεις που έδωσε σε εφημερίδες και την τηλεόραση, προέβαλε με έμφαση ένα ψευδή ισχυρισμό, ότι δηλαδή δεν είχε ποτέ υποκύψει στον πειρασμό των ναρκωτικών. Η εφημερίδα Daily Mirror δημοσίευσε πρωτοσέλιδο άρθρο με θέμα την εξάρτηση του γνωστού μοντέλου από τα ναρκωτικά, συνοδευόμενο από φωτογραφίες της, στις οποίες εικονιζόταν να εξέρχεται από θεραπευτική συνεδρία της «Narcotics Anonymous». Η Βουλή των Λόρδων, υιοθετώντας το κριτήριο της αντινομίας, μεταξύ άλλων έκρινε ότι σε μια δημοκρατία ο τύπος δικαιούται να αποκαλύπτει τις ανακολουθίες όχι μόνον των κυβερνώντων, αλλά και των δημοσίων προσώπων γενικότερα, να τις τονίζει και να τις σχολιάζει. Ωστόσο, εν τέλει απεφάνθη ότι η Mirror υπερέβη εν προκειμένω το αναγκαίο μέτρο και παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, καθώς μπορούσε να ικανοποιήσει το δημόσιο συμφέρον παραθέτοντας λιγότερες λεπτομέρειες και παραλείποντας να δημοσιεύσει τις επίμαχες φωτογραφίες. Κριτήριο για την ως άνω σκέψη της πλειοψηφίας της Βουλής των Λόρδων ήταν το γεγονός ότι απεδείχθη ότι η δημοσίευση του επιπρόσθετου υλικού σχετικά με τη θεραπεία της Campbell ήταν επιζήμια για τη συνέχιση της αποτοξίνωσής της από τα ναρκωτικά στο Ηνωμένο Βασίλειο και διακινδύνευε την πρόκληση ενός σημαντικού πλήγματος στην ανάρρωσή της, ενώ ταυτόχρονα ήταν ιδιαίτερα πιεστική για την ίδια.²⁵ Το ΕΔΔΑ, επιλαμβανόμενο της εν λόγω υποθέσεως ύστερα από προσφυγή της MGN Ltd²⁶, υιοθέτησε τη διάκριση της απόφασης της Βουλής των Λόρδων μεταξύ των δημοσιευμάτων για την εξάρτηση της Campbell από τα ναρκωτικά και του πρόσθετου φωτογραφικού υλικού. Ειδικότερα, το ΕΔΔΑ δέχθηκε ότι η αντιφατικότητα ανάμεσα στον δημόσιο λόγο και στην ιδιωτική συμπεριφορά ενός δημοσίου προσώπου, ήτοι στην προκειμένη περίπτωση, η εξάρτηση της Campbell από τα ναρκωτικά, δεδομένων των προηγούμενων δημόσιων σχετικών αρνήσεών της, καθώς και το γεγονός ότι τελούσε σε θεραπεία, συνιστούσαν νομίμως ένα ζήτημα δημοσίου ενδιαφέροντος ικανού προς δημοσίευση.

²⁴ ΕΔΔΑ, MGN v. United Kingdom, 18.1.2011, (2011) 53 E.H.R.R. 5

²⁵ Βλ. σχετικά *Αλιβιζάτο Ν.*, ό.π., 19, *Μαρκεζίνη Β.*, ό.π., 14, *Milo D.*, Defamation and freedom of speech, 2008, σελ. 152, *Calleja R.*, Campbell v. Mirror Group Newspapers: the price of fame?, 14 Ent.L.Rev. 48 (2003), *Pinto T.*, Tiptoeing along the catwalk between Articles 8 and 10: Naomi Campbell v. Mirror Group Newspapers Limited, 15 Ent.L.Rev. 199 (2004), *Tugendhat M. – Christie I. (ed.)*, The law of privacy and the media, 2002, σελ. 20.

²⁶ ΕΔΔΑ, MGN v. United Kingdom, 18.1.2011, (2011) 53 E.H.R.R. 5. Βλ. σχετικά *Ακριβοπούλου Χ.*, ό.π., 115. Βλ. κριτική της εν λόγω απόφασης του ΕΔΔΑ σε *Skinner P.*, Freedom of expression, subsidiarity and "no win no fee" agreements: MGN Limited v United Kingdom, 3 E.H.R.L.R. 329, 331 (2011).

Ωστόσο, έκρινε ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ από την κρίση της πλειοψηφίας της Βουλής των Λόρδων, η οποία απεφάνθη ότι η δημοσίευση του επιπρόσθετου υλικού ήταν αδικαιολόγητη, καθώς υπερέβη την έκταση της εκδοτικής διακριτικής ευχέρειας. Η δημοσίευση των εν λόγω φωτογραφιών, που είχαν ληφθεί με τη χρήση κρυφής κάμερας, προσέβαλε τον πυρήνα της ιδιωτικής της ζωής, στο μέτρο που αφορούσε ζητήματα υγείας, ενώ το δημόσιο ενδιαφέρον πληροφόρησης του κοινού είχε ικανοποιηθεί ήδη με τη δημοσίευση της κύριας πληροφορίας.

Την ως άνω διάκριση ακολουθεί και η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων, καθώς και οι ανεξάρτητες αρχές. Ειδικότερα, γίνεται δεκτό ότι τα πρόσωπα της επικαιρότητας και, ιδίως, τα πολιτικά πρόσωπα οφείλουν να ανέχονται το ενδιαφέρον του κοινού ακόμα και για στοιχεία της ιδιωτικής τους ζωής, όχι όμως και για στοιχεία της σφαίρας του απορρήτου που ανάγονται στον απαραβίαστο πυρήνα της αξίας του ανθρώπου, ο οποίος ειδικότερα προσβάλλεται όταν αποκαλύπτονται ή περιγράφονται λεπτομερώς πλευρές της ενδόμυχης (συναισθηματικής, σεξουαλικής κ.λπ.) ζωής, σε βαθμό ή με τρόπο που να θίγεται η προσωπική αξιοπρέπεια του ατόμου. Το Σύνταγμα προστατεύει απολύτως, δηλαδή υπό οποιεσδήποτε συνθήκες και ανεξάρτητα από την θέση ή συμπεριφορά του θιγομένου, ένα απαραβίαστο πυρήνα της ιδιωτικής ζωής που καθορίζεται από την ίδια την αξιοπρέπεια του ανθρώπου και προηγείται του οποιουδήποτε ενδιαφέροντος του κοινού.²⁷

Συναφής με τα παραπάνω και την αναγνώριση ενός πυρήνα ιδιωτικότητας ακόμη και στα πολιτικά πρόσωπα που με τη βούλησή τους εκτίθενται στην δημόσια κριτική, είναι η υπ' αριθμ. 3922/2005 απόφαση του ΣτΕ (Γ' Τμήμα)²⁸, με την οποία κρίθηκε η νομιμότητα της πειθαρχικής ποινής της έκπτωσης Δημάρχου από το αξίωμά του λόγω «σοβαρής παράβασης των καθηκόντων του από δόλο». Στην ως άνω υπόθεση, το δικαστήριο απεφάνθη, μεταξύ άλλων, για την νομιμότητα προσκόμισης ως αποδεικτικού μέσου μαγνητοσκοπημένης ταινίας, η οποία απεικόνιζε ιδιωτική ερωτική στιγμή του προσφεύγοντος και η οποία λήφθηκε, χωρίς τη συναίνεσή του, σε ιδιωτικό του χώρο. Το ζήτημα της πλήρης αποδείξεως του σχετικού αδικήματος του δημάρχου με τη χρησιμοποίηση της εν λόγω μαγνητοταινίας ως αποδεικτικού μέσου έθεσε συνακόλουθα το ζήτημα της σύγκρουσης του δικαιώματος των δημοσίων προσώπων στην ιδιωτική τους ζωή και του δικαιώματος των πολιτών στην ενημέρωση. Το δικαστήριο κατέστησε σαφές ότι το αίτημα για διαφάνεια αναφορικά με τον ιδιωτικό βίο των δημοσίων προσώπων, ακόμα και

²⁷ Βλ. *Δαγτόγλου Π.*, Τύπος και Σύνταγμα, 1989, σελ. 115, *Καράκωστα Ι.*, Όροι και προϋποθέσεις δημοσίευσης προσωπικών δεδομένων που αφορούν πρόσωπο της επικαιρότητας (γνωμ.), ΔιΜΕΕ 2005, 24, 28

²⁸ ΔιΜΕΕ 2005, 564

εκείνων που εκλέγονται με άμεση ψηφοφορία από τον λαό, έχει τα όριά του, και πάντως σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να φτάνει ως την πλήρη δημοσιοποίηση του τελευταίου. Ειδικότερα, το δικαστήριο αναφέρει ότι «όχι μόνο οι ιδιώτες αλλά και τα δημόσια πρόσωπα, όπως είναι οι δημοτικοί άρχοντες οι οποίοι εκλέγονται με άμεση ψηφοφορία από το λαό, έχουν δικαίωμα προστασίας και σεβασμού της ιδιωτικής τους ζωής σε βαθμό τέτοιο ώστε να διασφαλίζεται και σε αυτά μία σφαίρα “ιδιωτικότητας”...», ενώ στον πυρήνα της προστατευόμενης από το Σύνταγμα...ιδιωτικής ζωής του ατόμου ανήκει αναμφίβολα και η ερωτική του ζωή», παραπέμποντας σχετικά στη απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση von Hannover κατά Γερμανίας και στην υπ’ αριθμ. 3545/2002 απόφαση του ΣτΕ στην υπόθεση Κορκολή.²⁹ Βάσει των παραπάνω, το δικαστήριο έκρινε ότι η μαγνητοσκόπηση της συνάντησης που είχε ο προσφεύγων δήμαρχος με γυναίκα, δημότη Αλμυρού, σε ιδιωτικό του χώρο, που είχε ως σκοπό την ερωτική συνεύρεση, «έγινε κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 9 παρ. 1 του Συντάγματος, που προστατεύει την ιδιωτική ζωή του ατόμου, στον πυρήνα της οποίας ανήκει και η ερωτική του ζωή και του άρθρου 370^Α παρ. 2 ΠΚ..» και ότι, εφόσον ο προσφεύγων δεν προσκόμισε την εν λόγω μαγνητοταινία κατά εφαρμογή του άρθρου 370^Α παρ. 4 ΠΚ, αυτή δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη νομίμως ως αποδεικτικό μέσο και παράλληλα δεν μπορεί να διαταχθεί η προσκόμισή της, ώστε να εκτιμηθεί και αυτή για το σχηματισμό δικανικής πεποίθησης. Ως μη αναγκαία έκρινε την προσκομιδή του ως άνω στοιχείου και η Ολομέλεια του ΣτΕ με την υπ’ αριθμ. 734/2008 απόφασή της.

Την ως άνω θέση περί απολύτου προστασίας της ερωτικής ζωής του ατόμου, η οποία δεν μπορεί να αποτελέσει θεμιτώς περιεχόμενο του δικαιώματος πληροφόρησης, έχει υιοθετήσει και η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, επικαλούμενη παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας στις υποθέσεις Κορκολή και Ζαχόπουλου, ενώ εμμέσως υιοθετεί και την παραπάνω αναφερόμενη διάκριση μεταξύ δημοσίευσης της κύριας είδησης και του επιπρόσθετου οπτικοακουστικού υλικού. Με την υπ’ αριθμ. 17/2008 απόφαση της Αρχής³⁰ κρίθηκε η νομιμότητα της δημοσίευσης σε φύλλο και στο διαδικτυακό τόπο εφημερίδας, τόσο σε μεμονωμένες ιστοσελίδες όσο και ως τμήμα του συνόλου της ηλεκτρονικής

²⁹ Στη σχέση ιδιωτικότητας και ερωτικής ζωής του ατόμου και ειδικότερα στην αναγνώριση της ερωτικής ζωής ως πυρήνα της ιδιωτικότητας αναφέρθηκε το ΣτΕ και στην υπ’ αριθμ. 1680/2007 απόφασή του (ΔτΑ 37/2008, 265), όπου επαναλαμβάνει την ως άνω άποψη, αναφέροντας ότι «...η ερωτική ζωή περιλαμβάνεται στον πυρήνα της απαραβίαστης σφαίρας της ιδιωτικής ζωής που προστατεύεται από το Σύνταγμα. Τον πυρήνα αυτόν δεν μπορεί να προσβάλει κανείς (δημόσια αρχή ή ιδιώτης) με οποιοδήποτε τρόπο (...) και ειδικότερα με την άσκηση αυτοτελούς πειθαρχικού ελέγχου της ερωτικής ζωής οποιουδήποτε προσώπου».

³⁰ ΔιΜΕΕ 2008, 124

έκδοσης του επίμαχου φύλλου της εφημερίδας, σειράς φωτογραφιών που αφορούσαν αποκλειστικά σε στιγμές της ερωτικής ζωής του πρώην Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού και της πρώην εργαζόμενης στις υπηρεσίες του ίδιου υπουργείου. Η Αρχή εφαρμόζοντας τη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 2 ζ του ν. 2472/1997, καθώς και τις σχετικές συνταγματικές διατάξεις και τις διατάξεις της ΕΣΔΑ, έκρινε ότι υπήρξε στην προκειμένη περίπτωση παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, καθώς ο προβαλλόμενος από την εκδοτική εταιρεία και υπεύθυνη επεξεργασίας «σκοπός της ανάγκης πληροφόρησης της κοινής γνώμης σχετικά με το πόρισμα των αρμόδιων αστυνομικών αρχών μπορούσε κάλλιστα να επιτευχθεί με την απλή αναφορά ή την παράθεση του περιεχομένου της σχετικής έκθεσης, χωρίς να δημοσιεύονται ταυτόχρονα και φωτογραφίες, που αφορούν αποκλειστικά στη στενά ιδιωτική (ερωτική) ζωή των συγκεκριμένων προσώπων».³¹ Βάσει των παραπάνω, απεφάνθη ότι η δημοσίευση των εν λόγω φωτογραφιών δεν ήταν σε καμία περίπτωση επεξεργασία απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος, ενώ ταυτόχρονα επήλθε παραβίαση του πυρήνα του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής των απεικονιζόμενων προσώπων, καθόσον αφορούσε την ερωτική τους ζωή, κατά παράβαση των επιταγών της διάταξης του άρθρου 7 παρ. 2 ζ του ν. 2472/1997, παραπέμποντας σχετικά στην παραπάνω αναφερόμενη υπ' αριθμ. 3922/2005 απόφαση του ΣτΕ στην υπόθεση του Δήμαρχου Αλμυρού. Ανέφερε επίσης ότι η παράνομη κατά τα ανωτέρω επεξεργασία των φωτογραφιών επέφερε «και βάνανυση προσβολή της υποχρέωσης σεβασμού και προστασίας της ανθρώπινης αξίας των υποκειμένων τους, καθώς και του δικαιώματος στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους».

IV. Συμπεράσματα

Στην προκειμένη περίπτωση, το Συμβούλιο της Επικρατείας με την υπ' αριθμ. 1337/2013 απόφασή του έκρινε θεμιτή την μετάδοση της είδησης περί των ερωτικών προτιμήσεων του Μητροπολίτη, εφαρμόζοντας σωρευτικά το κριτήριο του δημοσίου προσώπου και αυτό του θέματος δημοσίου ενδιαφέροντος. Ειδικότερα, δέχθηκε ότι η δημοσιοποίηση πληροφορίας αναγόμενης στην ιδιωτική και δη στην ερωτική ζωή του Μητροπολίτη ήταν δικαιολογημένη ενόψει, αφενός, της σημαντικής συμβολής της στη σχετική δημόσια συζήτηση, αφετέρου, της ιδιότητας του θιγομένου ως προσώπου

³¹ Βλ. αναλυτικά τους ισχυρισμούς της εφημερίδας Πρώτο Θέμα και σχολιασμό της εν λόγω απόφασης σε *Κανελλοπούλου-Μπότη*, Δικαίωμα στην προσωπικότητα και δικαίωμα στη φωτογραφία, σε Σταματούδη Ε. (επιμ.), *Δημοσιογράφοι και Εκδότες ΜΜΕ: Ζητήματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας*, 2009, σελ. 233 επ., 253.

κατέχοντος δημόσιο αξίωμα, και ως εκ τούτου υποκείμενου στην οξεία κριτική των πράξεών του. Ωστόσο, το δικαστήριο έκρινε ότι η αυτούσια μετάδοση της αισχρής συνομιλίας του Μητροπολίτη με νεαρό άνδρα υπερέβη το αναγκαίο μέτρο για την ενημέρωση του κοινού και απέβλεπε στον εξευτελισμό της προσωπικότητάς του και στο σκανδαλισμό της κοινής γνώμης, ενώ παραβίασε τον πυρήνα της ιδιωτικής του ζωής.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το ΣτΕ ακολούθησε πιστά τη νομολογία του ΕΔΔΑ σε υποθέσεις προσβολής της ιδιωτικότητας διά του τύπου. Ειδικότερα, παρόλο που δεν θεμελίωσε - τουλάχιστον ρητώς - την ύπαρξη θέματος δημοσίου ενδιαφέροντος στην αποκάλυψη της κραυγαλέας ασυνέπειας ανάμεσα στον δημόσιο λόγο και την ιδιωτική συμπεριφορά προσώπου που κατέχει δημόσιο αξίωμα, δεν αρκέστηκε στην ιδιότητα του θιγομένου ως δημοσίου προσώπου, αλλά θεμελίωσε το επιτρεπτό της προσβολής της ιδιωτικής ζωής του Μητροπολίτη και στη συμβολή της επίμαχης πληροφορίας στη σχετική δημόσια συζήτηση, όσον αφορά αφενός, στην ανάδειξη της διαφθοράς στους κόλπους της εκκλησίας και, αφετέρου, στην εκμετάλλευση εκ μέρους ανώτατων κληρικών των προνομίων της θέσης τους για την προαγωγή του ερωτικού τους βίου.

Περαιτέρω, υιοθέτησε τη διάκριση της νομολογίας του ΕΔΔΑ μεταξύ της δημοσίευσης κύριας είδησης και της δημοσίευσης επιπρόσθετου οπτικοακουστικού υλικού, το οποίο στην προκειμένη περίπτωση συνίστατο στην ηχητική αναπαραγωγή και αυτούσια παρουσίαση της αισχρής συνομιλίας με ταυτόχρονη οπτική απεικόνιση, ενώ τόνισε το απαραβίαστο του πυρήνα της ιδιωτικής ζωής του προσώπου, ανεξαρτήτως της δημόσιας ιδιότητάς του. Μάλιστα, απορρίπτοντας λόγο ακυρώσεως περί παραβίασης της αρχής της στάθμισης των αντικρουόμενων αγαθών εκ μέρους του ΕΣΡ και, υιοθετώντας τη διατύπωση της ΣτΕ Ολ 1213/2010, το δικαστήριο εμμέσως όρισε ότι η αυτούσια παρουσίαση θα ήταν επιτρεπτή μόνο εφόσον η μετάδοση της είδησης περί της επιλογής του Μητροπολίτη ήταν απολύτως αδύνατη ή ιδιαιτέρως δυσχερής χωρίς την ταυτόχρονη μετάδοση του αισχρού διαλόγου. Σε αντίθεση με την ΣτΕ Ολ 1213/2010, όπου δεν ετίθετο ζήτημα παραβίασης του πυρήνα της ιδιωτικής ζωής από τη λήψη και μετάδοση της εικόνας του βουλευτή να παίζει «φρουτάκια», εν προκειμένω το ΣτΕ ορθώς διέκρινε μεταξύ της μετάδοσης της είδησης και του επιπρόσθετου οπτικοακουστικού υλικού, το οποίο ουδεμία πρόσθετη πληροφοριακή αξία είχε.

Συνεπώς, παρά τη δυσχέρεια την οποία ενέχει η προσπάθεια καθορισμού των ορίων της θεμιτής επέμβασης των ΜΜΕ στην ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων, η σχολιαζόμενη απόφαση καταδεικνύει την προσπάθεια της ελληνικής

νομολογίας να διασφαλίσει ένα πυρήνα ιδιωτικότητας στα δημόσια πρόσωπα, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα το θεμελιώδη ελεγκτικό ρόλο του τύπου απέναντι στους φορείς της δημόσιας εξουσίας για θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος.